

***Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.***

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 26
marec 2016
cena 0,90 EUR

3

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Svedomie komunistom nič nehovorilo

NÁŠ ROZHOVOR

Jozef Cahel (1932) sa už vo svojich trinástich rokoch rozhodol pre misionársku prácu. To však už bolo po vojne a stať sa kňazom bolo pre nastupujúci komunistický režim neprípustné. V roku 1957, keď už mal za sebou Jáchymov aj vojenčinu v PTP sa hlásil na bohosloveckú fakultu v Bratislave. No dekan fakulty Cyril Dudáš mu povedal, „chlapci, ktorí boli vo väzení, PTP alebo v reholiach či noviciáte nemôžu na fakulte študovať, zariadte si život inak“. Poslúchol, ale snívať neprestal.

Čo vás inšpirovalo k tomu, že už v trinástich ste sa chceli stať misionárom?

Môj starý otec bol horárom v Lúčkovskej doline, v Podlavičkách. Otec si vedľa horárne postavil chalúpku z nepálených tehál, kde sme bývali. Až do skončenia vojny. Videl som, ako ľudia žijú a chcel som im nejako pomôcť. Uvedomil som si, že

Jozef Cahel v roku 1994 preberá diplom po skončení vysokej školy.

Foto súkromný archív

najlepšie im pomôžem, keď budem kňazom. Z piatej triedy Rímskokatolíckej ľudovej školy v Ladcoch som išiel do Trenčína na Rehoľné slovenské gymnázium piaristov. Odtiaľ, po skončení druhého ročníka, som nastúpil do Misijného domu Matky Božej v Nitre. Mal som asi 13 rokov, keď som vstúpil do rehole

Spoločnosti Božieho Slova, teda k verbistom.

Zdá sa, že všetko išlo ľahko.

Kým si neuvedomíme roky, v ktorých som študoval. Mal som 17, keď som v zoborskom kláštore vstúpil do noviciátu.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda

Komu prekáža marec?

2

Súдруhovia, neprovokujte!

3

Eva Zelenayová

Cirkvi varujú pred vojnou

3

**Arpád Tarnóczy
Ľudstvo sa nemôže zbaviť svedomia**

5

Otec Anton

Inšpirujúce misie

6

**Paula Beinsteinová
Fridrich Fritz odkazuje**

7

J. M. Rydlo

Perla slovenského národa

8

**Viliam Jablonický
Roztratené umelecké poklady**

9

Komu prekáža marec?

Naši členovia, politickí väzni a ich rodiny sa vyznačujú tým, že sa vzopreli nielen komunistickému poriadku, ale aj komunistickej propagande a nechali si vymyť mozgy každodenne servírovanou lžou. Aj preto pri spoločných akciách vždy tak pookreujeme, že stretávame duchovne spriaznených ľudí, ktorí nezradili svoje presvedčenie ani pred brutálnou silou, ani sa nepredali za lacnú misu šošovice. A to rovnako v politických či národných záležitostiach. Preto hádam ani netreba pripomínať, že pre nás prvá Slovenská republika nebola nijaký „klérofašistický“, „vojnový“ či nedajbože „takzvaný“ štát, ako ho s penou na ústach pomenovávajú boľševici, ale vždy pre nás znamenala obnovenie štátnosti po dlhých stáročiach poroby v Uhorsku – raz väčšej, raz menšej. Že mala aj svoje chyby? A ktorý štát ich nemá?

V krátkom úvodníku si dovoľm len dve prirovnania; jedno k československému a druhé ku komunistickému režimu. Slovákom propagandistické mlyny neustále melú o vyvážaní židov. Od rána do večera, každý deň. No nikdy (!) nie o tom, že už len pri pochybnostiach o tom, čo sa môže diať v koncentrákoch, boli transporty zastavené najvyššími mocenskými miestami. Ale že po roku 1945 československý režim na čele s masovým vrahom Benešom vyvraždil a vyhnal obyvateľov Sudet zo svojej vlasti (asi 3 milióny vyhnaných a približne 200 tisíc povraždených), o tom naše hlásne trúby zaryto mlčia. Asi to považujú za „humanitárne“ vyhnutie, podobne ako ďalší český prezident nám neskôr predstavil „humanitárne“ bombardovanie v bývalej Juhoslávii.

Komunisti zasa neradi spomínajú na prvú Slovenskú republiku z iných dôvodov. Všetci vieme, že keď sa po

novembri 1989 predsa len trochu uvoľnila cenzúra, hneď sa začalo slobodnejšie písať aj o rokoch 1939 – 1945, čo našim nositeľom pokroku absolútne nevoňalo. Prišiel však rok 1998, keď sa znovu začala normalizácia a naši známi súdruhovia opäť pevnejšie chytli masmediálne opraty do rúk, čoho priam erbovým vyjadrením

bola internácia nepohodlných novinárov na 28. poschodí televízie. A čo sa komunistom na pripomínaní Slovenského štátu vlastne nepáči? Je toho dosť, ja tu uvediem len jedno prirovnanie z pohľadu politických väzňov. Všetci vieme, členovia našej organizácie aj z bohatých osobných skúseností, aké drakonické tresty sa v 50. rokoch dávali za protikomunistickú propagandu. Ak niekoho chytili pri rozširovaní letákov, keď dostal iba nejakých 10 až 15 rokov, bol ešte rád, že to nebola slučka za vlastizradu či za špionážnu činnosť pre „západné centrály“ či Vatikán.

Keď som v antikvariáte, vždy sa obzriem aj za novinami a časopismi zo „Slovákštátu“. Nie je ich veľa, pretože po vojne ich komunisti masovo ničili a pálili. Rovnako ako nacisti pálili knihy svojich odporcov, iba naši nositelia svetlých zajtrajškov to nerobili až s takou pompou. Ale zato masovejšie. No napriek tomu niečo sa ešte vždy nájde. Aj minule som vyhrabal pár novín, a keď som si v nich doma listoval, natrietil som v Slovenskej politike z 12. januára 1941 v rubrike „Pred súdom“ na takúto správičku: „30-ročný František Vavro z Trnavy a 37-ročný Juraj Felcán zo Slovenského Pravna, rozšírovali protištátne letáky na rozličných miestach Slovenska. Za toto odsúdili Vavra na 15 dní väzenia a 100 Ks pokuty a Felcána oslobodili. Vavro si trest už odsedel.“ Nuž a práve takéto správy, ako sa tu vtedy žilo, by boľševici najradšej odstránili z povedomia ľudí. Aby sa nedalo porovnať, aký skutočne bol ten „neľudský“ ľudácky režim, najmä v porovnaní s komunistickými represáliami. No ako nás marxisti postupne naučili, všetko je relatívne. Evidentne pre nejakého stúpenca „československého“ bratstva alebo nositeľa tých najziarivejších komunistických ideálov celého ľudstva bol aj trest 15 dní väzenia taký neslýchane krutý a neľudský, že pre tých, ktorí pomocou takýchto nehumánnych rozsudkov tento reakčný režim udržiavali pri živote a tým bránili uskutočňovaniu „najpokrokovejších ideálov“, ktoré sme tu potom zažili na vlastnej koži, bol jediný prijateľný trest: rovno obesiť! To je tá pravá ľudová demokracia, ktorej výhonky nám tu šarapatia dodnes.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Šéfredaktorka**: Eva Zelenayová • **Redakčná rada**: Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie**: 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón**: 02-5263 8156 • **Fax**: 02-5296 4610 • **e-mail**: info@pv-zpko.sk www.pv-zpko.sk • **IČO**: 00679879 • **Cena jedného výtlačku**: 0,90 EUR • **Celoročné predplatné**: 10 EUR • **Predplatné pre zahraničných abonentov**: 50 USD vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Sberbank Slovensko**: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX • **EV**: 3851/09 • **Tlač**: ART&PRESS, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciam** • **ISSN**: 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov. Nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie.

Stanovisko Predsedníctva PV ZPKO k súdnemu pojednávaniu pre poškodenie busty Vasiľa Biľaka **Súdruhovia, neprovokujte!**

Naša organizácia, ktorá združuje obeť komunistického režimu, vyjadruje svoj nesúhlas a pobúrenie nad tým, že niekto chce súdiť ľudí, ktorí iba prejavili svoju občiansku odvahu a pofarbením pamätníka Vasiľa Biľaka ukázali celému národu, že hydra totalitného komunistického režimu nespí, naopak, čoraz viac bezočivo vystrkuje svoje rožky. Ako vidíme, súdruhom nijako neprekáža, že Vasiľ Biľak má priamu vinu za smrť aspoň 90 ľudí, ktorí zahynuli 21. augusta 1968. Rovnako cynicky znie nápis na „pamätníku“, že v rokoch 1950 – 1988 sa zaslúžil o rozvoj východného Slovenska. V skutočnosti ho iba priviedol, aj s celou svojou bolševickou partiou, na pokraj tretieho sveta. Ako má vyzerať vyspelý vidiek, nech sa idú autori tejto tabule pozrieť aspoň do susedného Rakúska, alebo do ktorejkoľvek európskej krajiny, kde nevyčíňal komunizmus a takíto súdruhovia ako bol Vasiľ Biľak.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

Cirkvi varujú pred vojnou

Vari najvýznamnejšej udalosti za posledných takmer tisíc rokov, stretnutiu pápeža Františka a patriarchu Moskvy a celej Rusi Kirilla, akosi médiá nevenovali takú pozornosť, ako by si zaslúžila. Vari preto, že obaja cirkevní hodnostári odsúdili „premenu niektorých krajín na sekularizované spoločnosti, ktorým je cudzí každý odkaz na Boha“? Kirill aj František konštatovali, že takáto spoločnosť predstavuje vážnu hrozbu pre náboženskú slobodu, obmedzovanie práv kresťanov ba dokonca ich diskrimináciu. V deklarácii sú spomenuté ideológie sekularizmu, ktoré práva kresťanov vytlačujú na okraj verejného života a ľudskú civilizáciu posúvajú do obdobia epochálnej zmeny.

Zdá sa, že k stretnutie predstaviteľov západnej a východnej cirkvi došlo v hodine dvanástej. Už aj na Slovensku sme pocítili dôsledky ideológie sekularizmu v nanucovaní novej stratégie ľudských práv s dôrazom na

práva skupín LGBTI. Kresťanské organizácie vyjadrovali svoje pripomienky, ale navzdory tomu, stratégiu vláda odsúhlasila, paradoxne hneď po neplatnom referende o rodine. Aj rodine venovali obaja predstavitelia cirkvi

SLOVO SVEDECTVA

pozornosť, no predovšetkým pozývajú k „ostrážitosti voči takej integritácii, ktorá by nemala rešpekt voči náboženským identitám, zatiaľ čo sme otvorení príspevku iných náboženstiev pre našu civilizáciu“. František aj Kirill sú presvedčení, že „Európa musí zostať verná svojím kresťanským koreňom“.

Pozoruhodný na udalosti bol fakt, že sa predstaviteľ Katolíckej cirkvi stretol s patriarchom Moskvy a celej Rusi a nie s patriarchom konštantinopolským, ktorý je považovaný za akúsi nepísanú hlavu pravoslávnej cirkvi. Ibaže niekdajšia kresťanská Byzancia je dnes minulosťou. V súčasnosti Rusko predstavuje náboženský

rozkvet, navyše s podporou prezidenta. Pápež s veľkou nádejou hľadá na východ práve v čase utečeneckej krízy. Je preto úsmevné, ak slovenský politik v predvolebnej kampani odmietne Rusko ako partnera na spoluprácu a dokonca vyhlási, že si musí vstúpiť do svedomia. Ba prejaví sa ako absolútny ignorant reality, keď tému utečencov označí za neaktuálnu. Keď nás budú imigranti asimilovať, bude neskoro. Deklarácia Františka a Kirilla je mementom pre ľudstvo.

Európa vyhnala Boha zo svojej ústavy. Vzdať sa Boha však znamená vzdať sa svojho duchovného dedičstva. Toho dedičstva, pre ktoré politickí väzni komunistického režimu toľko obetovali. V predvolebnej kampani iba Kotlebova ľudová strana Naše Slovensko sa prejavovala ako kresťanská strana. Či dokáže zvrátiť vývoj na Slovensku, ukáže čas.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Statočný počin PV ZPKO

Do posledného miesta zaplnený refektár kláštora Milosrdných bratov bol príjemným prekvapením pre našu organizáciu. Tá 9. februára predstavila verejnosti tri publikácie, ktoré koncom vlaňajšieho roku s podporou PV ZPKO vyšli vo vydavateľstve Post Scriptum. Ide o knižku **Antona Čulena Kde iní končia, my začíname** a o knižku **Jána Liteckého Švedu PravDADA**, o ktorej sme uverejnili recenziu v minulom čísle Svedectva. A do tretice sa verejnosti dostal zborník z vedeckej konferencie **Politickí väzni v 20. storočí**.

Fundovaný výklad ku všetkým trom publikáciám predniesol člen redakčnej rady Svedectva **Jozef Rydlo**. U autora Jána Liteckého Švedu zdôraznil, že sa nikdy nesklonil pred nijakou mocou a zachoval si svoje presvedčenie aj napriek tomu, že mu mohlo spôsobiť problémy v spoločenskom postavení. Litecký Šveda je hľadač pravdy a jeho jemne ironický nadhľad ešte zvýrazňuje opisované absurdnosti politic-

Prezentácie kníh sa zúčastnili mnohé popredné osobnosti verejného života. Na snímke emeritný arcibiskup Ján Sokol.

Foto Eva Zelenayová

ko-spoločenských dejov. Knižka Antona Čulena je spomienkou na obdobie prežité v komunistickom režime. Autor plasticky a detailne popisuje niektoré kritické momenty stretu mladého

človeka s ideologickými bariérami režimu. Či už ide o obhajobu svojho svetonázoru v základnej škole alebo o tragikomické spomienky na obdobie počas základnej vojenskej služby, Čulen dokazuje, že bolo možné prežiť aj toto obdobie neslobody a nezašpiniť sa. Pravda, nebola to ľahká cesta a rozhodne nevedla k žiadnej záväznej osobnej kariére.

O zborníku sme tiež písali v minulom čísle. Pripomeňme, že sa v ňom nachádzajú príspevky renomovaných historikov Ivana Mrvu, Petra Mulíka, Martina Lacka a Ivana A. Petranského. Zborník sprístupňuje verejnosti nielen bežne ťažko dostupné pohľady na historické deje Slovákov odohrávajúce sa v nedávnej minulosti. Poskytuje nevšedný exkurz do myšlienkových pochodov intelektuálov s národným a kresťanským cítením.

V čase pestovania politickej korektnosti, ktorá nepozná hranice medzi pravdou a propagandou, je vydávanie titulov, aké uviedli na trh PV ZPKO veľmi statočným počinom.

Eva Zelenayová

Výročná schôdza v Nitre

Začala sa tradične minúťou ticha za tých, ktorí z nitrianskej regionálnej pobočky minulom roku odišli do večnosti. Bol medzi nimi aj Ján Chryzostom kardinál Korec. Za účasti **podpredsedu PV ZPKO Rafaela Rafaja** a viceprimátora Nitry **Jána Vanča** boli na programe najmä problémy, ktoré organizáciu najviac trápia. A to nedostatok financií, záhadné zrušenie zľavy na kúpalisku v Podhájskej, ale aj obavy zo zrušenia zliav na cestovnom v MHD. Najviac však spolu s podpredsedom Rafajom preberali postavenie účastníkov protikomunistického odboja v spoločnosti, pôsobenie nitrianskej organizácie či ďalšie legislatívne požiadavky na zmiernenie krívd z minulosti. Jednomyseľne zaznela požiadavka na legislatívne vyrovnanie statusu a fungovania organizácie poli-

Na výročnej schôdzi v Nitre sa zúčastnil podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj (zľava) a viceprimátor Nitry Ján Vančo. V strede predsedníčka RO PV ZPKO Alžbeta Laudová.

Foto archív organizácie

tických väzňov PV ZPKO (III. odboj) s účastníkmi protifašistického (II. odboja).

(raf)

Boj o pamätné tabule

Aj 25 rokov po páde železnej opony musia bývalí **politickí väzni bojovať s nezaujmom, nepochopením alebo slabou pamäťou spoločnosti**. 18. februára sa **podarilo doriešiť dlhšie trvajúci problém s miestom znovu osadenia pamätnej tabule rodine Dankovcov (Valentovcov) v Ladomerskej Vieske**.

Po stretnutí podpredsedu PV ZPKO Rafaela Rafaja so starostom obce a poslancami MZ, za účasti podpredsed-

níčky **NR SR Janky Laššákovvej** a pani **Margity Zimanovej**, sa konečne dospelo k dohode o mieste a spôsobe osadenia pamätnej tabule. Tá bola z fasády budovy Obecného úradu odložená preto, že stavba prešla rekonštrukciou. Aj keď s uboleným srdcom po byrokratickom ťažovaní sa s úradmi, spokojná bola aj pani Zimanová, dcéra a sirota po rodičoch, na ktorých sa totalitný komunistický režim vyvíril svojou krutosťou. V malom parčíku oproti Obecnému úradu by mala byť už natrvalo osadená pamätná tabuľa rodiny Dankovej-Valentovej.

(raf)

**Zamyslenie sa spoluatora a spravodajcu zákona o nemorálnosti a protiprávnosti
komunistického systému (125/1996 Z.z.)**

Ľudstvo sa nemôže zbaviť svedomia

Zákon 125/1996 Z.z. bol prvým právnym krokom v parlamente Slovenskej republiky k odsúdeniu komunistického režimu a teda komunistov. Tí vytvorili štruktúry moci podobné, ba prekonávajúce Hitlerov nacizmus či Musolinioho fašizmus. Bohužiaľ, až po šiestich rokoch sa autorom podarilo návrh zákona dostať do programu schôdze NR SR. No ani vtedy ešte nebola situácia zrelá na hlasovanie o takomto zákone. Plénum NR SR má 150 poslancov a podľa môjho odhadu z osobného poznania až 80 percent z nich boli členmi strany či špičkovými funkcionármi zväzu mládeže. Kolaborácia s komunistami v záujme detí, ich štúdia, pridelenia bytu a iných profitov, bola brzdou mnohých poslancov pri rozhodovaní sa za či proti. Tri dni rokovania, počas ktorých bol návrh zákona značne oklieštený, bol nakoniec završený úspechom. Zákon bol prijatý, či pre vážnosť argumentácie spravodajcu a predkladateľa zákona a jeho spoluautorov, ale zákon prešiel. Síce veľmi tesne, ale bol schválený! Od rečníckeho pultu som sa poďakoval Pánu Bohu a rozplakal som sa. V tej chvíli som si spomenul na svoj záväzok z Ďáblického cintorína tým, ktorý ležia v masovom hrobe pod jeho múrom.

Je však smutné, že po dvadsiatich rokoch máme trestné zákony proti propagácii nacizmu, fašizmu, ale proti propagácii komunizmu žiaden!!! Naopak, spoločnosti je ľahostajné, že názvy ulíc, obcí, inštitúcií zdobia mená komunistických pohlavárov. Že im dokonca aj v súčasnosti staviame pomníky, ako bustu vlastizradcovi – zločincovi Biľakov. Aspoň že v budove Národnej rady SR je inštalovaný pamätník obetiam komunistických zločinov, ako jediný splnený bod zo zákona č. 125/1996 Z.z. Na pamätnej tabuli vo vstupnej hale parlamentu je text: „Účastníci protikomunistického odboja sa zaslúžili o pád komunistického režimu a o znovunastolenie demokracie na Slovensku. Patrí im za to vďaka.“ Je mi ťažko hodnotiť účinnosť

Arpád Tarnóczy počas rokovania o zákone v roku 1996. Foto Eva Zelenayová

či dopĺňovanie tohto zákona, v ktorom bol vytvorený priestor na rehabilitačné náhrady väzňom a ich rodinám, ktorých utrpenie sa mnohokrát vyrovnalo tomu nášmu vo väzniciach a gulagoch.

Som presvedčený, že proces zbavovania sa svedomia je riadený mocou globálnych pánov tohto sveta (možno nie celého - chvála Bohu). Oni nepotrebujú žiadne duše, žiadne svedomie, len úžitkové tvory potrebné pre produkciu materiálnych pôžitkov.

Žiadne ľudské šťastie, láska, rodina, domov, vlasť, nič, na čo treba svedomie, dodržiavanie pravdy z Mojžišových tabúl. To všetko nám, mne a možno aj tebe, vážený čitateľ, chýba v dnešnom svete. Boj proti týmto hodnotám, je produktom „laboratórií“. Na vysokej úrovni, a, bohužiaľ, dosahujú výsledky. Kde robíme chyby? Myslím, že hlavne vo výchove detí. Doma či v škole? Kde viac? Učitelia sú aj vychovávatelia. Ale ich výsledky zaostávajú za tým, aby sme mohli povedať, že do našej, Bohom danej krásnej vlasti, Slovenska, vychovávame dobrých a šlachetných ľudí. Nájdite si čas, využite techniku počítačov a prečítajte si záznamy z rokovania NR SR k tomuto zákonu. Veľa toho, aká je súčasná spoločnosť, sa dá pochopiť z prejavov a poznámok poslancov. A hlavne, nazriete na charakter účastníkov rozpravy, na zástupcov ľudu, ktorí by mali plniť jeho vôľu.

Je ťažké uplatňovať v súčasnosti aplikovanie tohto zákona, veď ide

o amorálnosť a protiprávnosť komunistov a ich vlády počas takmer pol storočia. Ak by sme si prečítali životopisy súčasných popredných dejateľov politiky a to naprieč celým spektrom strán a hnutí, videli by sme, prečo je tento zákon pre súčasnú politickú scénu neprijateľný. Prečo nie sú v kurze tí, ktorí bojovali proti komunizmu.

Aj keď sme zapísali len malý „ro-váš“, ale je tam. Na stene našej novodobej histórie, ktorú dúfam noví učitelia dejepisu, vlastivedy, už budú učiť podľa pravdy. Sloboda nespočíva v tom, že robíme, čo chceme, ale v tom, že môžeme robiť to, čo by sme mali. K tomu by sme mali vychovať seba i svoje potomstvo. Pokiaľ to nie je v školských osnovách, trvajme na ich doplnení a nielen v tejto oblasti. Národy, ktoré majú pamäť, majú budúcnosť. Neza-búdajme, že človek bez charakteru sa stáva vecou, hračkou v rukách mocných.

Je a bude to ešte dlhá cesta. Súčasťou našich náboženských tradícií sú púte. Niekedy aj bolia a vyvolávajú slzy. No jeden mysliteľ už dávno povedal, že „človek vidí ďalej cez slzu, ako cez ďalekohľad“.

Šťastnú cestu národ slovenský, k pravde, láske, pokore a múdrosti a budeme pre ľudstvo prospešní, tak ako nám to predpovedal svätý Ján Pavol II. Amen.

Arpád Tarnóczy
čestný predseda PV ZPKO

Inšpirujúce misie

Ekvádor je pre našinca vzdialená a dosť neznáma krajina. A predsa tam Slováci pôsobia na veľmi prospešných pozíciách. Vo Svedectve č. 4 a 5 z roku 2013 sme písali o saleziánovi, otcovi Jánovi Šutkovi, ktorý v tom čase žil na dôchodku v saleziánskom dome v ekvádorskom meste Macas. Jeho záslužnú prácu v komunite Suarov našim čitateľom sprostredkoval publicista Paul Stacho. V súčasnosti v Ekvádore pôsobí otec Anton. Podujal sa k pravidelnému písaniu listov z tejto odľahlej krajiny, ktoré môžu byť poučné aj pre čitateľov na Slovensku. Nasledujúce riadky sú úryvky z jeho listu napísaného 10. januára tohto roku.

„Od ostatného listu z februára 2014 sa udialo veľa vecí v mojom osobnom saleziánskom živote i v živote cirkvi u nás v Ekvádore a vo svete. Pre mňa bol rok 2014 rokom oddychu, štúdia, návštev a zamyslení nad saleziánskym a misionárskym životom. V marci som mal možnosť po prvýkrát v živote navštíviť Kanadu. Iniciatíva vyšla odo mňa, ale pozvanie zrealizovali moji dvaja priatelia, kanadskí Slováci Paul i Stano, ktorí v roku 2012 navští-

vili Ekvádor (Quito - múzeum Milana Rastislava Štefánika, Macas - vtedy ešte žijúceho dona Šutku, Sucua - Suarskú federáciu, Banos - termálne kúpalisko, moju farnosť Tuutin-Entsa a iné lokality). V Kanade som s nimi pobudol 3 týždne a mal som možnosť spoznať Toronto, Missisagua, Hamilton a ďalšie miesta v okolí veľkého jazera Ontario. Najviac ma oslovili návštevy, stretnutia a rozhovory so Slovákmi žijúcimi v tejto časti Kanady.

Koniec júla, celý august, časť septembra a týždeň z decembra som pobudol na Slovensku. Od septembra až do začiatku decembra na štúdiách v Ríme, na našej Saleziánskej Univerzite. Vďaka spolubratom z komunity v Taisha, ktorí ma zastupovali, som si mohol dovoliť dlhší výpadok.

Návšteva Slovenska bola veľmi obohacujúca, plná aktivít, stretnutí, prezentácii a mnohých slávností. Na Orave sme oslávili 86 rokov života a 50 rokov kňazstva saleziana otca Jozefa Sobotu, ktorý je mojím duchovným otcom a vodcom už od 15 rokov. Pri príležitosti Bobrovskej púte v auguste sa nám podarilo pomocou priateľov a príbuzných zorganizovať

misionársku výstavu zameranú na saleziánske misie vo svete, najmä v Ekvádore. Bol to prvý pokus o predstavenie a propagáciu saleziánskych misií vo svete v mojej rodnej obci Bobrov. Výstava bola spojená s besedou a prezentáciou saleziánskych misijných aktivít medzi Suarmi v Ekvádore. Pozvaný hosť Laco Miko SDB, hovoril o svojej misionárskej skúsenosti v Pakistane. Práve doma, v rodnej obci, pri organizovaní výstavy nás zastihla smutná správa o smrti nášho veľkého saleziánskeho misionára otca Jána Šutku.

August 2015 sa niesol v znamení celosvetových osláv 200-tého výročia narodenia dona Bosca. Z iných aktivít, ktoré organizujeme každý rok pre mladých, je to suarský kongres v máji a kurz mladých lídrov v Taisha v novembri. Práca s mladými je pre naše saleziánske misie prioritou, hoci ako farári nemôžeme opomenúť ani ostatných. Máme šesť skupín detí a mladých, ktorých sa usilujeme formovať a pripravovať pre život. Práca je náročná, vyčerpávajúca. Pevne veríme, že postupne prinesie svoje ovocie.“

**S radosťou a s požehnaním
na vás spomína
otec Anton z Ekvádoru**

AKTIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda navštívil 10. februára starostu Mestskej časti Staré mesto Mgr. Radoslava Števčíka, ktorému predstavil činnosť našej organizácie a zároveň prerokoval otázky súvisiace s predĺžením nájomnej zmluvy na priestory ústredia na Obchodnej ulici, ktorá je zatiaľ uzavretá do konca tohto roka. Nadväzne na toto rokovanie bol odoslaný list so žiadosťou o predĺženie tejto zmluvy.

■ Taktiež bol odoslaný list prezidentskej kancelárii so žiadosťou o bližšie objasnenie, prečo nebol vybratý na štátne vyznamenanie náš zakladajúci člen organizácie politických väzňov v roku 1990 Štefan Novák, ktorý by si to bol zaslúžil oveľa viac ako mnohí z vyznamenaných.

■ Predsedníctvo PV ZPKO zaslalo začiatkom februára kandidujúcim politickým stranám list s anketovými otázkami. Týkali sa legislatívy na ďalšie odškodnenie politických väzňov komunizmu. Išlo o tri otázky, či by strana, ak bude pôsobiť v parlamente, bola ochotná prijať zákon o postavení a pôsobnosti Zväzu protikomunistického odboja; ďalej obdobnú odškodňo-

vaciu legislatívu ako má Česká republika (zákon č.262/2011); a či bude politická vôľa pokračovať v ďalšom zmierňovaní krívd na bývalých politických väzňoch a ich rodinných príslušníkoch. Žiaľ, odpovedala len polovica strán a hnutí. V aprílovom čísle sa vrátíme k vyhodnoteniu ankety a k možnostiam ďalšieho legislatívneho posilnenia postavenia a ochrany záujmov protikomunistického odboja.

■ PV ZPKO je na Facebooku. Naša organizácia ide s dobou. Aby sme mohli byť nielen v názorovom kontakte a zdieľať s inými rovnaké názory na minulosť, ale aj na súčasné dianie a zároveň vplývať na verejnú mienku, ktorá v čase brutálneho kapitalizmu zabúda na zločiny komunizmu, rozhodli sme sa založiť fejsbukový profil našej organizácie. Dúfame, že všetci, ktorí ste na tejto populárnej sociálnej sieti sa prihlásite medzi našich priateľov. Prosíme, oslovte aj vaše deti a blízkych, priateľov a známych a odporučte im navštevovať náš profil s názvom Politickí väzni Zväz protikomunistického odboja.

Pripravil podpredseda PV ZPKO R. Rafaj

Fridrich Fritz odkazuje: Nezabúdajme

Na svete žijú ľudia známi a menej známi, slávni i nenápadní. O mnohých významných ľuďoch ostatní ani nevedia. Jedným z takýchto skromných hrdinov je Fridrich Fritz. Dnes 88-ročný dôchodca, ktorý aktívne oboznamoval mladú generáciu s krutým obdobím spred 60 rokov. Prinášal tak svedectvo o období komunistickej diktatúry, precítenej na vlastnej koži.

Fridrich Fritz sa narodil 4. marca 1928 v Prešove, kde prežil detstvo a školské roky. Tie boli poznačené vojnou a politickými zmenami. V roku 1944 bol pri ústupe nemeckých vojsk ako 16-ročný odvedený na nútené práce do Nemecka. Keď sa po niekoľkých mesiacoch vrátil domov do Granč Petroviev, rodinný byt v Prešove bol zbombardovaný. Vzdelanie zavŕšil maturitou na gymnáziu v Levoči. Politická situácia v mladom Fridrichovi vzbudzovala nespokojnosť, rozhodol sa pre štúdium teológie v Spišskej Kapitule. Hlboko veriaci Fridrich Fritz sa zo štúdia tešil. Avšak jeho nádeje netrvali dlho. Seminár, v ktorom študoval, dnešný Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka v Spišskej Kapitule, obsadila Štátna bezpečnosť a odviedla všetky rehoľné sestry. „Nesmeli sme nikam ísť, boli sme stále dnu v budove,“ spomína. Dostal povolávací rozkaz, ale na základnú vojenskú službu nenastúpil. Rozhodol sa odísť za hranice s nádejou, že štúdium teológie dokončí v Ríme.

Hranice sa prekročiť nepodarilo

Na jeseň 1950 sa spolu s ďalšími ľuďmi pokúsil bohoslovec Fridrich ilegálne prekročiť hranice. Neúspešne. Vo vlaku ho zaistila pohraničná polícia. „Možno bolo v preukaze napísané, že som bohoslovec, neviem čo tam bolo uvedené. Povedali mi, aby som išiel s nimi, že iba niečo vyšetrí a potom ma pustia. Hneď som vedel, že je zle. Moja batožina ostala pri kolegoch, ktorí išli so mnou. Teraz ďakujem Pánu Bohu, že som mal toľko duchaprítomnosti, pretože keď sa ma pýtali, s kým cestujem, povedal som, že som sám,“ spomína Fridrich Fritz. Hneď potom, ako sa ocitol v rukách polície, podstúpil výsluchy. Polícia sa domáhala odpovedí na otázky, ktoré by mladému človeku ani nenapadli. Vyšetrovanie sa konalo v Českých Budějoviciach, odkiaľ ho eskortovali na súdne pojednávanie do Levoče. Keďže v tom čase ŠtB odhalila určitých falšovateľov preukazov a ktosi spomenul aj Fridrichove meno, nasledovalo nekonečných päť mesiacov vyšetrovania, utrpenia. „Celý čas som bol na samotke. Zakázali mi sadnúť si a od piatej rána do desiatej večera som musel chodiť po izbe. Sedieť som mohol iba na obed. Bol by som sa zbláznil, ale našťastie mám päť prstov, tak som sa modlil ruženec. Chodil som hore-dole po izbe a modlil som sa,“ smutne spomína Fridrich Fritz. Vyšetrovanie sa odohrávalo v noci. Väzňa nenechali oddýchnuť si. Keď po prechodenom dni zaspal, zobudili ho a odviedli do vyšetrovne.

Rozsudok, väzenie, amnestia

Fridrich bol obvinený z vlezrady. Vynesenie rozsudku 4. júla 1951 uložilo mladému nádejnému kňazovi trest odňatia slobody

Vyznamenaný Fridrich Fritz v prezidentskom paláci.

Foto archív rodiny

na 20 rokov bezpodmienečne, stratu občianskych práv na dobu 10 rokov, prepadnutie celého majetku a finančnú sankciu vo výške 30 000 Kčs. Dostal sa do väzenia v Leopoldove, Ilave a nakoniec v Mírove. Spoznal tu mnoho ľudí, krutých osudov, zažil množstvo príhod. Vyrábala matrace, súčiastky do fotoaparátu, pracoval ako krajčír, brúsič, zámočník, no najťažšia bola výroba betónových rúr. Spolu s ním bolo uväznených veľa ďalších bohoslovcov, kňazov, biskupov, ale boli medzi nimi i vrahovia a zloději. Všetci politickí väzni na vlastnej koži pociťovali neľudské zaobchádzanie zo strany dozorcov. Fridrich Fritz je presvedčený, že bez viery v srdci by toto kruté obdobie nezvládol.

V roku 1960 ho na základe amnestie prezidenta Antonína Novotného prepustili na slobodu. Väzenie vzalo mladému človeku 9 rokov, 9 mesiacov a 13 dní. Po návrate domov sa oženil s Justínou Tóthovou a v Spišskej Novej Vsi vychovali dve dcéry. V súčasnosti žije s dcérou Katarínou v Martine. Pri príležitosti 24. výročia Dňa boja za slobodu a demokraciu mu prezident republiky Ivan Gašparovič udelil Medailu prezidenta SR za významné zásluhy a celoživotné úsilie pri obrane demokracie, ľudských práv a náboženských slobôd.

Odkaz mladej generácii

Dnešná mládež nemá inú možnosť dozvedieť sa o komunistickom terore, než z úst tých skôr narodených, ktorí ho sami zažili. Preto treba mladých oboznamovať s týmto obdobím, aby sa naň nezabudlo. Fridrich Fritz absolvoval viacero besied na školách, kde študentom predkladal svoje svedectvo. Prednášal na Gymnáziu Viliama Paulinyho-Tótha a ZŠ Antona Bernoláka v Martine, v budove Reduty v Spišskej Novej Vsi, dokonca i v meste Jindřichuv Hradec v južných Čechách. „Nechcem, aby mladí prežívali znova to, čo sme prežili my. Treba vyzvať aj historikov, aby písali, napísali históriu pravdivo. Veď súčasná mládež o týchto záležitostiach nevie takmer nič,“ vysvetľuje Fridrich Fritz.

Desať rokov nie je dlhá doba v živote človeka. Desať rokov vo väzení je však večnosť. Bývalý politický väzeň všetky svoje zážitky, skúsenosti, poznanie a odkaz mladej generácii opisuje vo svojej knihe Maturitné stretnutie. **Paula Beinsteinová**

K storočníci preláta Štefana Náhaliku

Perla slovenského národa

Dejiny Cirkvi na Slovensku sú späté s osobnosťami, ktoré v dávnej i nedávnej minulosti významne a nezmazateľne poznačili kresťanskú identitu nášho národného spoločenstva. V druhej polovici minulého storočia, keď sa aj Slovenska zmocnil príznak červenej posadlosti, turiferári komunistickej totality zámerne prekrúcali a falšovali minulosť nášho národa a z našich dejín vedome vymazávali osobnosti a udalosti, ktoré pomáhali nášmu národu uvedomiť si svoje ľudské i občianske práva, etnickú, jazykovú, náboženskú, kultúrnu a politickú individualitu. A niektorí dodnes v tomto prekrúcaní pokračujú a úmyselne znevažujú i zatracujú naše „dedičstvo otcov“, zneužívajúc dar nadobudnutej slobody! Bez ostychu a zábran spochybňujú našu kolektívnu skúsenosť, z ktorej vieme, že náš národ prešiel úskaliaми dejín len preto, lebo veril v Boha. Žehnal nášmu národu tak, že z jeho lona vyšli desiatky šľachetných kňazov, oddaných služobníkov pravdy, práva a spravodlivosti. Ak vymažeme z našich kultúrnych, hospodárskych i politických dejín katolíckych kňazov, evanjelických pastоров, kalvínskych kazateľov, či židovských rabínov, zostane nám iba hŕstka prachu.

Jednou z osobností, proti ktorej bojoval nielen komunistický moloch, bol spišský kňaz Štefan Náhalika (16. 3. 1916 – 6. 3. 1975). Svojím životom a dielom sa stal jednou z kľúčových osobností slovenského katolicizmu v druhej polovici 20. storočia. Jeho meno patrilo medzi mená tých Slovákov v zahraničí, ktorí „zradili a opustili vlast“. Spoluzakladal a vybudoval Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý komunistický režim považoval za dielo, proti ktorému bolo treba „bojovať ako s nepriateľským“.

Štefan Náhalika sa narodil v Liptovskej Tepličke, kde skončil základnú školu. Zmaturoval na levočskom gymnáziu. Kňazskú formáciu dostal v Pápežskom kolégiu sv. Jána Nepomuckého v Ríme a teologické štúdiá absolvoval na Pápežskej Lateránskej univerzite.

Sviatosť kňazstva prijal 19. decembra 1942 v Ríme.

V roku 1943 sa vrátil na Slovensko. Tri roky bol kaplánom v Ružomberku, po boku známeho slovenského národovca Jána Ferenčíka a rok spravoval ružomberskú farnosť. Potom bol dva roky (1946 - 1948) tajomníkom spišského biskupa Jána Vojtaššáka. V roku 1947 na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte Slovenskej univerzity Istropolitany v Bratislave obhájil dizertáciu *Láska v duchovnom živote podľa učenia sv. Tomáša Akvinského* a dosiahol doktorát teológie. Od roku 1948 do roku 1950 vyučoval filozofiu v kňazskom seminári v Spišskej Kapituli, teda do tých čias, dokiaľ túto školu komunistický režim násilne nezrušil.

Ako jeden z popredných slovenských katolíckych intelektuálov bol terčom komunistického režimu, ktorý po ňom sľedil, takže sa musel takmer 3 roky skrývať, až kým sa mu nepodarilo v máji roku 1953 utiecť do Ríma, kde sa hneď stal spolupracovníkom Slovenského katolíckeho ústredia. V roku 1956 sa aktívne podieľal na založení Slovenského vydavateľstva sv. Cyrila a Metoda, ktoré vzniklo zo skromnej základiny známeho americko-slovenského kňaza Jána J. Lacha, farára vo Whitingu (Indiana) a stal sa prvým redaktorom jeho vydání. V roku 1957 sa stal vedúcim Slovenského katolíckeho ústredia. V tom istom roku bol vymenovaný za člena Najvyššej rady pre emigráciu pri Konzistoriálnej kongregácii Apoštolskej stolice s poslaním starať sa o duchovnú službu slovenských emigrantov, čím na seba prevzal povinnosť zorganizovať duchovnú správu medzi Slovákami v zahraničí. V tejto funkcii sa pričínal o založenie slovenských katolíckych misií v Anglicku (Londýn) a v Brazílii (Rio de Janeiro a Sao Paulo). Po reorganizácii duchovnej služby emigrantom podľa rozhodnutí 2. vatikánskeho koncilu Pápežská komisia pre emigráciu a turizmus ho vymenovala za delegáta pre duchovnú službu slovenských emigrantov. Založil slovenské

katolícke misie v Sydney (Austrália), v Morges, v Bazileji a Zürichu (Švajčiarsko), v Stockholme (Švédsko) a v Mannheime (Nemecko). Zúčastňoval sa na medzinárodných pastoračných kongresoch o emigrantoch a referoval na nich o slovenskej emigrácii (r. 1961, 1973).

V roku 1958 navrhol založiť a pomohol uskutočniť knižnú edíciu *Series Cyrillomethodiana* na vydávanie slovakistických prác vo svetových jazykoch a vedeckú ročenku *Slovak Studies*. Koncom roku 1959 bol signatárom iniciatívy na vybudovanie Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme – spolu s Michalom Lackom SJ, Felixom J. Litvom SJ, Ľudovítom Macákom SDB a Jozefom Tomkom. Stal sa predsedom prípravného výboru pre vybudovanie tejto ustanovizne a bez jeho osobného pričinenia by sa toto dielo nikdy neuskutočnilo. V roku 1961 sa stal jej prvým rektorom, ktorým bol až do 28. februára 1973, kedy sa funkcie vzdal. Od roku 1954 až do roku 1966 bol aj redaktorom časopisu slovenských katolíkov *Hlasy z Ríma* a dal podnet k publikovaniu periodika *Slovenský kňaz*, ktorý sa neskôr premenil na mesačník *Diakonia*.

Od 1. októbra 1972 až do svojej predčasnej smrti bol predsedom Slovenského ústavu v Ríme, ustanovizne slovenských kultúrnych, najmä vedeckých pracovníkov, a od januára 1974 znova prebral redigovanie mesačníka *Hlasy z Ríma*, ktoré redigoval už v rokoch 1954-1966.

Zomrel nečakane v Ríme. Pochovali ho na rímskom cintoríne Campo Verano odkiaľ jeho telesné pozostatky neskôr preniesli do hrobky Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda na nový rímsky cintorín Prima Porta.

Za svoj príkladný kňazský život i za prácu pre Cirkev mu Pavol VI. udelil 14. augusta 1963 titul monsignora, 30. decembra 1967 hodnosť pápežského preláta.

Jozef M. Rydlo

člen Slovenského ústavu v Ríme

Roztratené umelecké poklady

Najnovšia rozsiahla výstava starého európskeho umenia v Slovenskej národnej galérii obsahujúca päťsto exponátov z našich domácich zbierok pod názvom Nizozemská maľba (potrvá až do konca mája), ktorá nadväzuje na obdobnú spred desaťročia, ale i niektoré ďalšie paradoxné i pozoruhodné okolnosti nás môžu viesť k nie celkom bežným úvahám. Možno aj na pozadí vrcholiacej volebnej kampane, kde slovo kultúra a umenie, sa žiaľ, už tradične, ale aj nepochopiteľne úplne vytratilo zo slovníka politikov i takmer všetkých médií. No predsa kdesi na okraji, napríklad v pokračujúcej diskusii, o „nešťastnom mužovi“ Miroslavovi Váľkovi, pozoruhodnom, ale aj rozporuplnom básnikovi a ministrovi kultúry z normalizačného obdobia, sa iba nedávno prekvapujúco ozval vyšetrovateľ Jozef Šátek. Pripomenul nevelmi príjemný rozhovor s ním z roku 1990, ako s jedným z čelných predstaviteľov komunistického režimu. Povedal: „Jedna vetva vyšetrovania smerovala k politikom spred novembra 1989, ktorí z rôznych slovenských galérií ukradli rozličné umelecké predmety (obrazy, sochy a tapisérie), ktorými sa navzájom obdarovali. Jedným z tých, ktorí sa na tomto zúčastnili bol aj M. Válek.“ Ibaže keď sa s ním v onkologickom sanatóriu naposledy stretol, iba dva mesiace pred jeho smrťou, na rozdiel od iných vyšetrovaných straníckych funkcionárov, hovoril o dodnes tabuizovanej téme „otvorene a pravdivo“. Iný diskutujúci mu pripomenul, že žiadneho dobového funkcionára doposiaľ nezatvorili. Vyšetrovateľ však okrem toho uviedol podstatné: „Ani v tomto prípade nebolo naše vyšetrovanie zbytočné. Od viacerých komunistických pohlavárov, vrátane G. Husáka, sme zaistili množstvo umeleckých predmetov v hodnote miliónov korún, ktoré sme vrátili Slovensku do jeho vlastníctva (do galérií).“ Mnohými takáto informácia otrasie aj dnes.

Čosi závažné k tejto téme načrtol vo viacerých knihách Milan Vároš, ale už v oveľa širšom kontexte novších slovenských, ale aj európskych dejín i osudov stratených a rozkradnutých umeleckých diel posledných storočí. Nacistickými veľkokrádežami umenia po celej Európe sa začal zaoberať už v šesťdesiatych rokoch minulého storočia, neskôr, po „bratskej“ okupácii v roku 1968, ho spolu s ďalšími elitnými reportérmi vtedajšej Smeny vyhodili a ako nekomunistovi na dvadsať rokov zakázali publikovať. Plody jeho systematickej práce na veľkej a vzrušujúcej téme vychádzajú až v posledných rokoch. V minulom roku mu dokonca vyšli až tri tituly, ktoré zaiste budú vyvolávať vzrušujúce diskusie i polemiky nielen v odborných kruhoch, ale aj v širokých vrstvách čitateľov. Jeho popularizujúce diela literatúry faktu sú nabité novými neznámymi okolnosťami, alebo sústredené v rozmanitých príbehoch, vydolovaných z roztratenej a málo známej, hlavne umenovednej domácej a zahraničnej publicistiky. Vároša zaujíma, ako sa mnohé obrazy a sochy zo Slovenska roztratili legálne, ale pre-

dovšetkým nelegálne a nezákonne. Do galérií a súkromných zbierok predovšetkým v Budapešti, Prahe a Viedni, kde ich záhadne „doputovalo“ najviac, ale aj do Paríža, New Yorku a vlastne celého sveta. A že sa to deje systematicky a dodnes dokazuje najznámejší prípad za babku a so zreteľným podvodným úmyslom predanej sochy slávneho Berniniho z národného majetku slovenských občanov.

Pri uvádzaní prvej závažnej Várošovej knihy, typicky sprevádzanej množstvom kvalitných reprodukcí významných umeleckých diel, Stratené slovenské poklady 1, Osudy umeleckých pamiatok šľachty a panovníkov, sa v reklamnom slogane uvádzalo, že „tisíce ľudí už stáli a budú stáť v nemom úžase pred skvostnými umeleckými dielami v Kresťanskom múzeu v Ostrihome, v Maďarskej národnej galérii a v Maďarskom národnom múzeu v Budapešti, v Múzeu Viktórie a Alberta v Londýne, v Katedrále sv. Víta v Prahe a inde. Azda každý z tamojších artefaktov má pohnuté dejiny, prešiel klukatú cestu stáročiami, nejeden z nich aj územím Slovenska.“ Áno, skutočne s jeho knihami i poznatkami, napríklad aj s ostatnou Poklady panovníkov a slovenskej šľachty (2015) môžete zísť do múzeí v Ostrihome, Budapešti a inde, aby ste sa presvedčili o skvelých pamiatkach, z ktorých mnohé patria inam a majú iné miesto pôvodu i osud, ako je zvyčajne pri nich uvedené. Sám som v Múzeu moderného umenia v Lipsku žiadal galeristov, aby pod skvelé portréty Jána Kupeckého napísali aspoň presne, že jeho rodný Bösing je dnes Pezinok v SR a nenachádza sa pri Prahe, ale pri Bratislave. Neodpovedali mi ani po rokoch...

Avšak z Várošovej iniciatívy sa po desiatich rokoch vrátil na Slovensko ukradnutý Bojnický oltár, dlho nelegálne vystavovaný v pražskej Národnej galérii. Hoci sa to neudialo celkom korektne, ale „výmenou“ za iné vynikajúce diela slovenského pôvodu zo SNG! Obdobný osud na hrane „kriminality“ postihol mnohé a neraz najcennejšie pamiatky zo Slovenska, ktoré sa nelegálne dostali k mileniálnym oslavám Uhorska v roku 1896, či pri iných príležitostiach; vojnách, okupáciách i priamych „mierových“ krádežiach, najčastejšie však len „zapožičaním“ až dodnes! Napriek tomu, že s vrátením umeleckých diel rátať aj základný článok Trianonskej mierovej zmluvy i ďalšie. Viliam Široký, nielen pre svoj etnický, ale aj stranícky pôvod to po vojne za nás a bez nás „odpustil“ svojim komunistickým bratom. Za touto nedoriešenou kapitolou našich vzťahov s južným susedom sa dnes skrývajú miliónové, nielen hmotné, ale aj duchovné hodnoty. Táto by sa mala stať samozrejým predmetom definitívneho doriešenia každej novej vlády. Príkladom by mali byť aj mnohé navrátené poklady do Grécka a Egypta zo západných múzeí a nie naopak. Ako púť obrazov slávneho maliara, rodáka z Moravského Slovenska Alfonza Muchu, ktorého diela nedávno násilne a napriek mnohým protestom Moravanov „iba priputovali“ do „lepších“ galerijných podmienok v Prahe...

Viliam Jablonický

Svedomie komunistom nič nehovorilo

Pokračovanie z 1. strany

Jozef Cahel

Foto Eva Zelenayová 1950 po nás prišli.

Bola to ročná prestávka počas štúdia, po ktorej sa ide do maturitného ročníka. Ale to sa stalo v roku 1949 a v máji

Myslíte na Barbarskú noc, keď štát likvidoval kláštory?

Áno, deportovali nás do Kostolnej pri Trenčíne, do kláštora redemptoristov. Tam robili s nami dvojtyždňové školenia. Lenže prednášali nám zástupcovia robotníckej triedy a v diskusii dostávali otázky, na ktoré nevedeli odpovedať. Raz jeden z nich dostal z toho amok, chytil knižku, hodil ju o stôl a zreval - s vami sa to nedá - a ušiel. Potom štátny zmocnenec povedal - vy ste nepreškoliťelní, pôjdete pracovať na priehradu. To bolo koncom mája.

A naozaj vás dali na priehradu?

Naozaj. Lenže my sme mali reverendy a nechceli sme si ich vyzliecť. Pretože nám dávali modré košeľe s odznakmi a červené baretky. Košeľe sme nakoniec akceptovali, ale bez odznakov, no baretky nie. Dali nám teda modré, ak chceli, aby sme išli robiť.

Ako dlho ste pracovali na priehrade?

To bolo rozdielne. Záležalo od toho, aký posudok dostal ten-ktorý z nás zo svojej rodnej obce. Zvyčajne od troch do piatich mesiacov. Tí, ktorí dostali dobrý posudok, išli už po troch mesiacoch priamo domov. Ja som bol medzi poslednými. V Ladkoch bola silná komunistická strana a hádam ešte aj je. Dokonca som mal aj strýka vo výbore, ale ten mlčal, bál sa. Predsedníčkou strany tam bola matka môjho spolužiaka Pavla Koyša, neskoršieho ministra kultúry. Ona bola komunistkou od špiku kostí, hoci predtým Nemcom zažívala ponožky a jej manžel bol veliteľom Hlinkovej gardy v Ladkoch. Po vojne kádrola...

Ako to ovplyvnilo váš ďalší život?

Našli mi zamestnanie v popradskom Tatrasmalte. Netajil som sa, že som veriaci, chodil som do kostola a získal som mládež na obnovu speváckeho zboru. Niekoľkokrát som navštívil kláštor v Podolínci, kde boli sústredení kňazi. Neušlo to Štátnej bezpečnosti, predvolali ma a začali vypočúvať. Že nedovolené organizujem mládež, že som v kontakte s Podolíncom, ktorý je v styku s Vatikánom, a že som mohol vyzradiť výrobné tajomstvo Tatrasmaltu. Ja som vtedy nevedel, že sa tam robia granáty. To my vlastne prezradili na pracovisku ŠtB. Ja som sa na nich pozeral, tu sa robia granáty? Aby som sa netváril.

J. Cahel v uniforme Hlinkovej mládeže. Foto súkromný archív

Čiže vás zatkli?

Obžalovali a hneď zatkli a odviezli do Košíc. Už som sa na pracovisko nevrátil.

V Košiciach som bol tri mesiace trpko a ťažko vypočúvaný a potom ešte v Bratislave. Celkovo som bol vo vyšetrovacej väzbe asi osem mesiacov. Rodičia pritom o mne nič nevedeli. Mysleli si, že som mŕtvy. Matka ma v Košiciach hľadala, ale jej povedali, že nie som tam.

Boli aj bitky?

Čože bitky, to bolo to najmenšie. Najhoršia bola tmavá komora. Bola tam úplná tma. Každý druhý deň som dostal chlieb a vodu. Iba keď sa otvorilo okienko na dverách, keď mi dávali jesť, do celky preniklo trochu svetla. Inak tma.

Ako ste tam spali? Na čom?

Nič tam nebolo. Prázdna cela. Skľúčený v kúte. To je psychicky veľmi

nebezpečné. Dobré, že som bol predtým v noviciáte. Tam nás cvičili v sebaovládání, znášání utrpenia atď. Iba asi tri mesiace predtým sme skončili mesačné duchovné cvičenia, kde sme toto všetko cvičili, takže som vedel v akých rukách som. Tĺkli do mňa, že odtiaľ sa nedostanem, že živý odtiaľ nevyjdem, lebo, že oni sa o to postarajú. Hovorili o zastrelení na úteku a tak. Nebyť mojej hlbokkej viery, tak sa zbláznim, alebo neviem, čo sa stane. Nahlas som sa modlil, spieval som si náboženské veselé pesničky, prosil som Boha, aby mi dal silu prekonať to, rozjímal som... a tak som striedal modlitbu, spev a to ma udržalo pri zdravom rozume.

Ako dlho ste boli zatvorený v tmavej komore?

Päť dní a dvakrát po tri dni počas trojmesačnej vyšetrovacej väzby. Bol tam bachar so silným maďarským prízvukom. Pomáhal mi prekonať prechod z tmy na svetlo, aby som neoslepol. On mi povedal, že každý človek, ktorý odtiaľ vyjde je pomätený. Niektorí sa vraj z toho dostanú, iní nie. Zdal sa mi ako dobrý človek. V nedeľu, keď zostala mäsová polievka, prišiel a ponúkol ma. Doniesol mi aj hus od mamy, ktorú tam nechala, keď ma prišla hľadať. Už síce páchla, ale zjedol som ju. To že dostal človek bitku, to je nič. S tým rátať.

A čo od vás chceli?

Že mám spojenie s Vatikánom, aby som sa priznal. Ale ja som sa nemal k čomu priznať. Vždy keď som odmietol podpísať zápisnicu, lebo tam nebolo to, o čom som ja vypovedal, tak som sa dostal do tej tmavej miestnosti.

To boli Košice a čo bolo ďalej?

V Bratislave sa už pýtali len na pár vecí. Vraj na doplnenie. Mal som prideľeného advokáta, ale len formálne. Sú bol tajný. Dostal som dva roky väzenia za porušenie štátneho tajomstva. Za niekoľko dní ma odviezli do Ilavy, kde som asi mesiac plietol špagáty. Potom pristavili zadebný autobus a väzenský lekár nás posudzoval. Mňa odviezli do Jáchymova.

Priviezli nás na vrátnicu kde nás zadržali. Potom nás zaviedli na také malé, akoby námestie, kde bolo šesť zastrele-

J. Cahel (stojí prvý sprava) s kamarátmi v PTP. Foto súkromný archív

ných ľudí. Dostrieaných väzňov, ktorí sa pokúsili o útek. A my sme museli okolo nich chodiť niekoľko hodín. Samozrejme pod samopalmi. To bolo privítanie na Táboře 12 v Jáchymove.

Pustili vás, až keď vám vypršal trest?

Áno, v máji 1953 som sa vrátil do svojej rodnej obce. Mal som nastúpiť do Priemstavu, ktorý som nenašiel. Ale Pozemné stavby stavali kultúrny dom, zamestnal som sa tam. A za mesiac ma už volali na stanicu verejnej bezpečnosti, že prečo nerobím. Preukázal som sa, že robím, napokon ma nechali na pokoji. Veď už 1. novembra som nastúpil na vojenskú základnú službu v Rajhrade. No po mesiaci ma odviezli do PTP v Karvinej.

Prečo?

Lebo som bol väznený. Takže vojenská čina už nebola iba dvojročná. Vraj je napätá situácia a predĺžili nám ju na neurčito. Keď som mal ísť domov, prišiel po mňa brat. Ten mi vybavil v llave dokončenie maturity pre dospelých. Tamojší riaditeľ vedel, o koho ide, ale súhlasil a prijali ma. Vtedy vyšlo nariadenie, že tí, ktorí idú študovať, mali byť z PTP prepustení. Brat prišiel s potvrdením o mojom štúdiu a ešte v ten deň som sa s ním vrátil domov. Pracoval som na Správe vodných tokov a meliorácií v llave ako skladník a súčasne som študoval. Aj som zmaturoval a podal som si prihlášku na bohosloveckú fakultu do Bratislavy.

To bolo v ktorom roku?

V roku 1957. Zo školy nič nechodilo, tak som sa ešte s jedným chlapcom z Beluše, ktorý tiež chcel doštudovať,

vybral za dekanom fakulty Cyrilom Dudášom. Povedali sme mu, že sme boli väznení a on nám povedal, no tak chlapci, tí, ktorí boli väznení, v seminároch alebo kláštoroch nemôžu tu študovať. Zariadte si život ináč. To nám povedal kňaz, dekan fakulty. A tak som sa rozhodol, že keď tam nie, tak idem na stavebnú fakultu. Lenže potreboval som posudok z obecného úradu. A zrovna tam bola Koyšová. A ona Jožko sem a Jožko tam. Že však Jožko, Ty vieš písať na stroji, ja ti to nadiktujem. A pár slovami mi nadiktovala dobrý posudok. No zo školy mi prišlo, že pre nedostatok miesta nemôžem byť prijatý.

Život ste si teda zariadili ináč?

Priznám sa, že som sa ešte pokúsil dostať do školy v Žiline, ale aj tam mali o mne záznam a oznámili mi, že nemôžem študovať na vysokej škole. Tak som to už nechal plávať.

V roku 1968 ma zavolať riaditeľ a povedal mi, že som mu spomínal, že mi obec dala dobrý posudok na stavebnú fakultu. Škola následne ten posudok poslala do zamestnania a ukázal mi ho. Tak súdružka Koyšová mi síce nadiktovala posudok na pár riadkov, ale vzápätí poslala posudok na štyri strany. Opísala v ňom nielen mňa, ale celú moju rodinu. Moja mama bola jej spolužiačka a dobrá kamarátka a ona ešte aj na ňu napísala, že je neprijemná, nábožensky zaťažená, nepriateľská voči socialistickému zriadeniu a také nezmysly.

A vy ste si potom dali ešte prihlášku na bohosloveckú fakultu?

Hneď nie. Už som nemohol, bol som ženatý. V roku 1959 som sa oženil. Poradili mi, že tí, čo sme boli v noviciáte sme ešte nemali sľuby, neboli sme viazaní, mohli sme uzavrieť manželstvo.

Ste doteraz ženatý?

V roku 1949 v zoborskom kláštore.

Foto súkromný archív

Áno, mám tri deti. Najstaršia bola vydatá, mala tri deti, prišla z dovolenky od mora, odpadla a zistili jej mozgový nádor. Zomrela mi v rukách ako 42-ročná. Syn je slobodný, býva v Nitre. Okľukou sa mu podarilo vyštudovať matematicko-fyzikálnu fakultu. Pravda, najprv ho neprijali z pochopiteľných dôvodov. Zamestnal sa u nás, u vodárov a po roku si podal prihlášku na diaľkové štúdium. Prijali ho. Po roku štúdia požiadaval o preradenie na denné štúdium a takto doštudoval jadrovú fyziku a pracuje v Mochovciach. Najmladšia dcéra ťažko ochorela a je doma s nami.

A kedy ste študovali na bohosloveckej fakulte?

Začal som v roku 1990 a skončil v roku 1994. Každý týždeň som chodil do Bratislavy. Ale v roku 1992 som išiel do dôchodku. V roku 1995 nás vysvätil biskup Rábek.

Dost neskoro ste si splnili sen...

Poviem vám pravdu, keď som bol už ako civil, mal som rodinu, tak som sa úpenlivo modlil, pane Bože, keby som aspoň ten najnižší stupeň oltára mohol dosiahnuť. Nevedel som ako a stalo sa. Diakon je najnižší stupeň kňazstva. Nemôžem akurát svedčať a samostatne slúžiť omšu. Ostatné všetko môžem. Náboženstvo som začal učiť ešte v roku 1988. Vždy som sa usiloval mať rodinný vzťah k deťom. Nechcel som, aby ma oslovovali pán katechéta.

Nechal som sa oslovovať dedo Jozef. S deťmi človek zažije pekné chvíle. Raz som sa opýtal, kto ukrižoval Pána Ježiša. Prosím, partizáni. Alebo som im vysvetľoval, kto je to diakon. Že je to polokňaz. A keď som sa opýtal. Tak kto vie, kto je to diakon. Pokazený kňaz. Nuž, takto som dopadol.

Eva Zelenayová

Štrnásť marec, DEŇ radosti i žiaľu

V dejinách slovenského národa je 14. marec výnimočným dňom. Od čias Márie Terézie až do roku 1862 naši predkovia v tento deň slávili sviatok sv. Cyrila a Metoda. Až v jubilejnom roku 1863 bol so súhlasom pápeža 14. marec zmenený na 5. júl. Nebyť iniciatívy biskupa Štefana Moyses a niekoľkých moravských, českých a chorvátskych cirkevných hodnostárov, iste by boli vládne štruktúry v nekonečnom pomykove: Ako si uctiť pamiatku vierozvestcov a vyhnúť sa spomienke na Slovenský štát. Bolo to len náhodou, osudom, alebo vôľou Prozreteľnosti, že práve 14. marca 1939, teda v deň, kedy si naši predkovia pripomínali oboch solúnskych bratov, bola snemom Slovenskej krajiny odsúhlasená naša prvá štátna samostatnosť? Na šesť rokov sa 14. marec stal sviatočným dňom. Posledný krát sa dôstojne oslávil v prítomnosti prezidenta, vlády, predstaviteľov verejného života a diplomatického zboru v roku 1945, žiaľ už za temného dunenia sovietskych kanónov kdesi na východe.

Potom prišli na program iné oslavy, ktoré s našim národom nič spoločné nemali. Štrnásť marec bol vyhlásený za najhnusnejší deň slovenskej histórie a mal byť navždy vymazaný z národnej pamäti. Nebola to náhoda, že po skončení hlavného pojednávania Národného súdu v deň 8. výročia vyhlásenia slovenskej samostatnosti vystúpil hlavný žalobca Anton Rašla a žiadal pre prezidenta Jozefa Tisa a neprítomného ministra zahraničia Ferdinanda Ďurčanského tresty smrti obesením, pre ministra vnútra Alexandra Macha trest smrti zastrelením.

Nebola to náhoda, že v roku

Ivan Mrva

Foto Ladislav Lesay

1958, práve na 14. marec, vtedajší minister vnútra Rudolf Barák zvolal do Bratislavy tlačovú konferenciu, na ktorej predviedol objavné dokumenty dokazujúce zločiny niektorých príslušníkov Hlinkovej gardy. Komunistami zrežimovaný proces mal za cieľ udusiť na Slovensku zvyšky ľudáctva, separatizmu, odsúdiť fašizmus, americký imperializmus a aj Katolícku cirkev. Barákom bombasticky predstavené dokumenty na procese akosi chýbali. Nasledovali tresty väzenia aj nespravodlivé popravy a plošné perzekúcie „ľudákov a ich pohrobkov“, ktoré postihli najmenej tri tisíc ľudí. Kto by sa za takejto ľudovodemokratickej slobody odvážil verejne, či len v tichosti pripomenúť si 14. marec?

O desať rokov začalo svitať na lepšie časy. Práve 14. marca 1968 Slovenská národná rada prijala zákon č. 43/1968, podľa ktorého sa Bratislava opäť stala hlavným mestom Slovenska. Začali sa naprávať krivdy napáchané bezohľadným centralizmom a rozbehol sa zápas za obnovu národnej zvrchovanosti, prerušený v polovici roka 1969 nástupom normalizácie.

Druhý polčas pokračoval po dvadsaťročnej prestávke. V prvých rokoch po novembrovom kotrmelci bolo dokonca možné verejne si pripomínať hviezdny deň slovenskej emancipácie, 14. marec 1939. Ale protivníci dali hneď o sebe vedieť a nie hocijakí. Na spomienkovom zhromaždení pri príležitosti 52. výročia vzniku Slovenského štátu 14. marca 1991 sa na Námestí SNP v Bratislave z čista-jasna objavil nepozvaný návštevník - prezident Česko-Slovenska Václav Havel. Členovia jeho mnohopočetnej ochranky hrubo napadli poväčšine postarších účastníkov zhromaždenia. Cieľom tejto pripravenej provokácie bolo vytvoriť pre svetové médiá podľa možnosti čo najzápornejší obraz o slovenskom emancipačnom hnutí.

Odvtedy už uplynulo takmer štvrtstoročie a pamätníci marcových udalostí spred 76 rokov pomaly vymierajú. Súčasné generácie masírované médiami, publicistami a historikmi majú málo odhodlania verejne si pripomenúť 14. marec 1939. Oficiálna štátna doktrína dôsledne obchádza tento dátum, hoci bez šiestich rokov samostatnosti sotva by mohla vzniknúť aj súčasná Slovenská republika.

Ivan Mrva
historik

Štandarda prezidenta SR

Bez 14. marca 1939 by nebol 1. január 1993.

Oreste Tofani, bývalý taliansky poslanec a senátor

Aj o kukuričnom povstaní v Trnave

Dokončenie z minulého čísla

Ing. Marián Šuran, syn politického väzňa komunizmu, patrí medzi mimoriadne vitálnych národno-kresťanských aktivistov. Jeho presvedčenie vychádza z hlbokého poznania našej histórie a z duchovného dedičstva rodiny.

A dúfal som, že raz bude aj samostatná. Pamätám si, ako som prednášal, aj desaťkrát som povedal Slovenská socialistická republika, keď som citoval zákony, lahodilo mi to. Nuž veru niektorí a najmä protestantskí kolegovia namietali, že čo stále spomínam tú Slovenskú republiku. Reku, lebo ma to teší, lebo v určitom slova zmysle pokračujeme v štátnosti. Veď aké to boli obete po 2. sv. vojne. Keď tí, čo sa zaviazali a prisahali, že budú bojovať a žiť preto, aby sa obnovila slovenská štátnosť, boli pozatváraní, mučení, vraždení. Púčík, Tunega, Tesár a mnohí iní. Tisíce statočných, špička slovenskej katolíckej inteligencie, ak si chcela zachrániť život, musela utiecť do zahraničia. Zločinnosť komunistov sa preniesla na všetkých rodinných príslušníkov, ktorí ne-

Na obr. vpravo otec Vendel Šuran ako asfaltér.

Foto archív rodiny

Ing. Marián Šuran v kaplnke blahoslavennej Zdenky Schelingovej.

Foto Eva Zelenayová

utiekli, ale zostali v rodnej vlasti. No a po 89. roku nastal úžasný rozlet. Zasa zápis do Matice slovenskej, znova sme sa chopili robiť tú politiku, ktorú máme v krvi. Aby dedičstvo otcov bolo zachované v zmysle Za Boha život, za národ slobodu. V intenciách otca a vodcu slovenského národa Andreja Hlinku. Na tejto roli dedičnej pracujem a pokiaľ budem žiť, budem pomáhať. Založili sme spoločnosť Andreja Hlinku a v nej do dnešného dňa som v predsedníctve. Tak isto OZ Dedičstvo otcov, to už je spoločenstvo, kde sa snažíme ísť viac do stredoveku, staroveku.

Čomu sa venujete profesionálne?

Za zločineckého komunizmu súdruhovia pokradli hnuťelný i nehnuťelný majetok fyzickým i právnickým

osobám. Bolo treba zadostučiniť poškodeným, preto ako profesne znalý som sa ujal reštitúcií pre Rímskokatolícku cirkev, ale aj pre iných. Arcibiskupský úrad v Trnave a dekanát mesta Bratislavy zriadili organizáciu Ekonomika, v ktorej som vykonával funkciu riaditeľa. V roku 1995 bola zriadená Komora geodetov a kartografov, ktorej som zakladateľom, s preukazom „Autorizovaný“. Aj takto, cez moju profesiu, s radosťou vykonávam geodetické práce, ktorými sa navracia komunistami ukradnutý či vyvlastnený majetok oprávneným fyzickým osobám. A že môžem takúto ušľachtilú činnosť konať, ďakujem predovšetkým rodičom. Veď aj tá symbióza profesií otec - právnik, syn - geodet je veľavravná.

Eva Zelenayová

Nevoliť komunistov

František Juhász nám napísal, že na napísanie listu ho priviedlo niekoľko skutočností a otázok. Poukazuje na marcové voľby a očakávaní, ktoré 17. november priniesol. „Veľa ľudí si myslelo, že v našej spoločnosti sa veľa vecí zmení. V rôznych oblastiach života. Musím spomenúť aspoň dva, podľa mňa dôležité aspekty: a) že budú potrestaní tí, čo do novembra 1989 ubližovali obyčajným ľuďom, b) že sa navráti majetok, alebo aspoň vyplatí sa náhrada za ukradnutý majetok socialistickým zriadením. Znovu

spomeniem, že sa to uskutočnilo rôznou formou. Spomeniem aspoň začiatok päťdesiatych rokov, keď nastala kolektivizácia poľnohospodárstva a ľuďom, ktorí s tým nesúhlasili a nevstupovali

Z LISTOV

do tzv. JRD, boli robené rôzne prekážky, keď nevládali platiť kontingent. Po čase im odobrali živý i mŕtvý inventár. A boli aj takí, ktorých odviekli do PTP táborov, odkiaľ sa už nemali nikdy vrátiť.“

Ďalej F. Juhász spomína niek-

toré zákony, ktorými boli zmierené krivdy spáchané bývalým režimom a vyzýva organizáciu PV ZPKO, aby vo Svedectve uverejnila tie strany, ktoré sú ochotné spolupracovať s PV ZPKO. Tiež odporúča, aby organizácia vyzvala svojich členov voliť tie strany, ktoré nemajú na svojich kandidátkach bývalých členov komunistickej strany. Apel pána Juháza však prišiel do redakcie po uzávierke čísla Svedectva, ktoré vyšlo pred voľbami. Napriek tomu sme v čísle 2 niektoré návrhy pána Juháza zrealizovali. (red)

STALO SA

7. marca 1939 minister zahraničia Chvalkovský informoval nemeckého diplomatického zástupcu v Prahe, že jeho vláda dáva Slovákom na slobodné rozhodnutie, či chcú ostať v Česko-slovenskom štáte, alebo vyhlásiť samostatnosť Slovenska.

6. marca 1976 zomrel v Ríme pápežský prelát Dr. Štefan Náhalka, jeden z hlavných zakladateľov Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

11. marca 1939 prezident republiky Hácha vymenoval novú slovenskú vládu na čele s Karolom Sidorom. Jej ďalšími členmi boli: Jozef Sivák (školsťvo a národná osveta), Martin Sokol (vnútro), Július Stano (doprava a verejná práca), Peter Zaťko (priemysel, obchod, živnosti a pôdohospodárstvo), Alexander Hrnčár (financie) a Gejza Fritz (spravodlivosť).

11. marca 1960 komunistická polícia zatkla a uväznila tajne vysväteného biskupa, jezuitu Jána Chryzostoma Korca. Biskup Korec bol 20. mája odsúdený Krajským súdom v Bratislave (predseda senátu Ervín Polakovič) „pre vелеzradu“ na 12 rokov väzenia, stratu občianskych práv a vypovedanie zo Západoslovenského kraja. Väznili ho v Prahe na Pankráci a potom vo Valdcích pri Jičine až do 24. februára 1968.

13. marca 1939. V noci z 12. na 13. marca Dr. Keppler dostal z Berlína príkaz urobiť všetko, aby sa Slovensko osamostatnilo. Preto sa obrátil na zosadeného predsedu vlády J. Tiso s pozvaním na rozhovor ku kancelárovi Nemecka A. Hitlerovi. Tiso dve prvé posolstvá odmietol. Ale keď prišiel tretí posol s pozvaním, overným nemeckým konzulom v Bratislave E. von Druffelom, Tiso sa pobil do Bratislavy a predložil vec na rozhodnutie predsedovi vlády Sidorovi, predsedovi Slovenského snemu Sokolovi a členom predsedníctva HSLS-SSNJ. Zišli sa všetci členovia Užšieho predsedníctva HSLS-Strany slovenskej národnej jednoty, členovia vlády a členovia predsedníctva Slovenského snemu. Títo ústavní a politickí predstavitelia Slovenska rozhodli, že Tiso má pozvanie prijať, vypočuť Hitlera, ale každé rozhodnutie rezervovať Snemu Slovenskej krajiny.

Tiso prijal nemecký kancelár Adolf Hitler.

Rozhovor trval 75 minút. Vo zvyčajnom monológu Hitler Tisovi oznámil, že sa rozhodol likvidovať „zvyšné Česko“ (Resttschechei), ale že jeho záujmy sa končia pri Karpatoch. Ak sa Slovensko rozhodne pre samostatnosť, on je ochotný uznať ju a zaručiť Slovákom ich nezávislosť. Tiso Hitlerovi odpovedal, že ľutuje, ale nie je v stave urobiť nijaké rozhodnutie v tejto veci, lebo to patrí výlučne do kompetencie Slovenského snemu.

14. marca 1939. Tiso prišiel do Bratislavy o 9. hodine a hneď zreferoval ústavným a politickým činiteľom, ktorí ho vyslali do Berlína, aká je tam situácia. O 10.57 h Snem Slovenskej krajiny otvoril svoje mimoriadne zasadanie, na ktorom sa zúčastnilo 57 poslancov z celkového počtu 63.

Predseda Snemu Martin Sokol vyzval poslancov, aby hlasovali, či sú za samostatný slovenský štát, alebo nie. Všetci prítomní poslanci povstaním zo svojich miest odhlasovali utvorenie samostatného slovenského štátu.

Po krátkej prestávke predseda Snemu Dr. Sokol predložil na schválenie Zákon zo dňa 14. marca 1939 o samostatnom štáte Slovenskom, ktorý právne kodifikoval vyhlásenie samostatnosti a pretvoril Snem Slovenskej krajiny na zákonodarný Snem Slovenského štátu. Potom prišlo predsedníctvo Snemu k vymenovaniu prvej vlády Slovenského štátu. Tvorili ju: Jozef Tiso ako predseda vlády a ministri Vojtech Tuka (podpredseda vlády), Karol Sidor (vnútro), Ferdinand Čatloš (národná obrana), Jozef Sivák (školsťvo), Gejza Medrický (hospodárstvo), Ferdinand Ďurčanský (zahraničie), Gejza Fritz (pravo-súdie), Mikuláš Pružinský (financie), Július Stano (doprava a verejná práca).

21. marca 1982 zomrel v rímskej nemocnici profesor Pápežského orientálneho inštitútu, významný historik Slovenska a slovanských krajín, kňaz východného rítu a člen Spoločnosti Ježišovej Michal Lacko.

23. marca 1939 napadli maďarské vojenské jednotky územie Slovenskej republiky tromi prúdmi z územia Podkarpatskej Rusi, ktorú krátko predtým začali okupovať.

23. marca 1948 Slovenská národná rada schválila nové nariadenie č. 7/1948 o pracovných útvaroch, ktoré sa vlastne stali tábormi nútených prác. Občanov tam uvrhovali bez súdneho pokračovania, iba na príkaz trojčlennej komisie poverenictva vnútra. Väzni v nich trpeli často v neľudských podmienkach, ba mnohí aj zahynuli. Podobnými tábormi v celej ČSR postupne prešlo asi 80 000 občanov.

23. marca 1968 zvolalo vedenie ZSSR najvyšších predstaviteľov štátov Varšavskej zmluvy (okrem Rumunska) na stretnutie v Drážďanoch (Dresden), kde všetci účastníci vyjadrili svoje znepokojenie nad štálym vzrastom „negatívnych tendencií“ v ČSSR.

24. marca 1946 Štátna bezpečnosť vydala oficiálnu správu, že na Slovensku odhalila niekoľko protištatných skupín, ktoré udržiavali spojenie so slovenskými emigrantmi v Rakúsku a pracovali za obnovenie slovenského štátu. V tejto súvislosti zaviedli trestné pokračovania proti viacerým slovenským študentom (Š. Chalmovský, A. Kšiňant, J. Bačkor, J. Vicen).

27. marca 1996 Národná rada SR po opätovnom prerokovaní schválila zákon č. 125/1996 o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému. Vyhlásila, že „KŠČ a jej odnože KSS sú zodpovedné za spôsob vlády v našej krajine v rokoch 1948 – 1989, a to najmä za cieľavedomé ničenie tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, za úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd, za justičné zločiny vykonané v politických procesoch, za teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeníu marxizmu-leninizmu, za devastáciu hospodárstva, za zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva, za zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely“.

Zákon nariadil uložiť do vstupnej haly parlamentu pamätnú tabuľu s nápisom: Účastníci protikomunistického odboja sa zaslúžili o pád komunistického režimu a o znovunastolenie demokracie na Slovensku. Patrí im za to vďaka.

PRIPOMÍNAME SI

V marci si pripomíname životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov.

Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili

45 rokov

Zuzana Tóthová, Bratislava 2.3.1971
Mária Mrázová, Popudinské Močidlany 18.3.1971

Viera Mešťánková, Štefanov 24.3.1971
Marian Mešťánek, Štefanov 24.3.1971

50 rokov

Janetta Drápelová, Bratislava 13.3.1966

55 rokov

Peter Palenčár, Korytné 20.3.1961
Radomil Žingor, Martin 30.3.1961

65 rokov

Jana Masařová, Trnava 25.3.1951

75 rokov

Ľudmila Osuská, Studienka 31.3.1941

80 rokov

Jozefína Matúšková, Budmerice 18.3.1936

81 rokov

Alžbeta Bajtošová, Spišský Štvrtok 13.3.1935

Ľuba Drápelová, Bratislava 30.3.1935

Anna Strašitáková, Modra 29.3.1935

83 rokov

Ján Bílek, Jablonov 27.3.1933

84 rokov

Alexander Bárta, Bádice 20.3.1932
Anna Štefanová, Spišská Nová Ves 9.3.1932

Anton, Malacký, Šenkvice 3.3.1932

85 rokov

Alojz Vinklár, Bratislava 27.3.1931
Jozef Lauko, Sv. Anton 25.3.1931
Jozef Panáč, Hvozdnica 11.3.1931

86 rokov

Ing.Július Homola, Topoľčianky 15.3.1930
Ing.Jozef Čuraj, Svederník 19.3.1930

88 rokov

Fridrich Fritz, Martin - Záturčie 4.3.1928
Ladislav Papán, Lietavská Lúčka 22.3.1928

89 rokov

Ján Chlepko, Ružomberok 25.3.1927
Alžbeta Nová, Šípkov 25.3.1927

93 rokov

Františka Hlavatá, Bratislava 3.3.1923

98 rokov

Ružena Kramárová, Bratislava 28.3.1918

Jubilantom srdečne blahozeláme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Judita Kmecová, Poprad	10 EUR
Ing.Mária Branišová, Bratislava	3 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou	10 EUR
Štefánia Krajčiová, Nemšová	20 EUR
Mirko Žila, Badín	5 EUR
Daniel Mužila, Dolný Kubín	5 EUR
Jozef Nemlaha, Dubnica nad Váhom	10 EUR
Ján Grega, Tušice	10 EUR
Mária Lukáčová, Bardejov	3 EUR
Emília Gajdošová, Hlohovec	10 EUR
Anna Uhnáková, Rybník	2 EUR
Ján Patka, Sekule	20 EUR
Pál Sebök, Štítnik	10 EUR
JUDr. Bartolomej Koščák, Vranov nad Topľou	10 EUR
Ing.Roman Hoffbauer, Bratislava	40 EUR
Jozef Melek, Námestovo	30 EUR
Miroslav Štúrik, Košecké Rovné	20 EUR
Jana Košútová, Bratislava	20 EUR
Alojz Poldauf, Ladomerská Vieska	20 EUR
Ladislav Papán, Lietavská Lúčka	20 EUR
Pavol Molitor, Bratislava	8 EUR
Marian Strapec, Dolný Kubín	10 EUR
Agáta Mlynáriková, Prievidza	10 EUR
Ján Svoren, Krivec, Hriňová	5 EUR
Kubačková Mária, Bratislava	15 EUR
Hedviga Slivková, Ilava	20 EUR
Ema Ballová, Nitra	10 EUR
Štefan Gdovin, Pušovce	5 EUR
Magdaléna Lofajová, Bratislava	8 EUR
Ružena Závradská, Gajary	10 EUR
Jolana Švihoríková, Hájske	10 EUR
Marta Filová, Žilina	10 EUR
Ľudovít Virčík, Vysoká nad Uhom	10 EUR
Pavel Zelenka, Gajary	3 EUR
Margita Paligová, Bratislava	18 EUR
Vojtech Bednár, Trstená	5 EUR
Mária Korecová, Nitra	37 EUR
Mária Plaštiaková, Nitra	10 EUR
Emília Sobotová, Nitra	37 EUR
Milan Mada, Nitra	10 EUR
Miroslav Sarvaš, Nitra	10 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodo-
bo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez
krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás
s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z pro-
striedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Va-
šom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať,
akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by
sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré
sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o po-
moc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu:** SK74 3100
0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujú na tel. číslach
0905 737 790 a 0902 199 429. Darcom úprimne ďakujeme.

Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

■ **Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bra-
tislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v pondelok a v stredu od
9.00 hod. do 13.00 hod. Upozorňujeme našich členov, že mimo
úradných hodín sa telefonicky nedovoľajú do kancelárie
Predsedníctva PV ZPKO.**

(r)

ROZLÚČILI SME SA

✚ Vo veku 84 rokov, 25. februá-
ra 2016, zomrel priateľ, dlhoročný
člen PV ZPKO v Ružomberku **Ing.
Michal OKÁL** z Hubovej. Poslednej
rozlúčky sa zúčastnili členovia ru-
žomerskej pobočky PV ZPKO.

**Pozostalým vyslovujeme
úprimnú sústrasť**

Ústav pamäti národa, Sekcia vedeckého výskumu (SVV)

Vážení pracovníci Sekcie vedeckého výskumu ÚPN,

týmto vás žiadam, aby ste v zmysle etických noriem ÚPN, v duchu znenia zákona o ÚPN a úloh, z neho pre nás vyplývajúcich v priestoroch vašich pracovísk na pôde ÚPN verejne nevystavovali a ak sa tak deje, aby ste bezodkladne do 19.2.2016 odložili na neverejné miesto obrazy funkcionárov a symboly, predstavujúce politiku SR 1939 – 45 a ČSR/ČSSR 1948 – 89, napríklad prezidentov Jozefa Tisa, Klementa Gottwalda a Gustáva Husáka, prípadne iných totalitných režimov a ich predstaviteľov, ako V.I.Lenin, J.V.Stalin, A. Hitler, M. Horthy a pod.

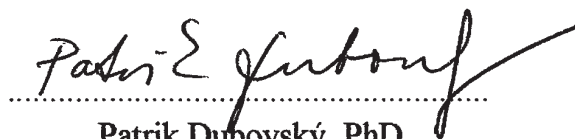
Napriek vedeckému charakteru našej práce, spojeného s týmito témami a ich predstaviteľmi, nepovažujem verejné vystavenie vyššie menovaných predstaviteľov na pôde pracovísk ÚPN za recesiú, vystavenie muzeálneho exponátu alebo umeleckého artefaktu.

Taktiež vás žiadam, aby ste sa od 19.2.2016 zdržali aktívnej verejnej podpory vyššie menovaných predstaviteľov a nimi reprezentovaných režimov a politiky na verejných podujatiach.

Taktiež vás žiadam, aby ste v zmysle vyššie menovaných právnych noriem sa zdržali verejnej podpory subjektov, ktoré svojim charakterom a symbolikou vychádzajú z tradícií totalitných režimov a ich orgánov, ako napríklad Hlinkova garda, KSČ, SS, NSDAP, ČA a KSSZ.

Tieto moje dobre myslené upozornenia sa nevzťahujú na vašu vedeckú a publikačnú prácu, často prirodzene spojenú s výskumom archívnych a iných dokumentov k vyššie menovaným osobám a režimom.

17.2.2016

Patrik Dubovský, PhD.,
riaditeľ SVV ÚPN